

Byråd for klima, miljø og byutvikling
Byrådsavdelingen
Bergen kommune
5020 Bergen

Bryggen, 19.05-2023

Reguleringsplanprosessen, Bybane- og sykkelvei-trasé, Bergen sentrum – Åsane, mangelfull dialog og involvering overfor Bryggens eiere

Stiftelsen Bryggen finner på bakgrunn av de fremlagte dokumenter i saken grunn til å presisere for Byråden alvorlige mangler i reguleringsplanprosessen. Manglene er av en slik karakter at vi mener grunnlaget for bystyrets behandling av reguleringsplanutkastet 31. mai kvalitativt ikke holder den standard som tiltak på og ved et verdenskulturminne fordrer.

1) Planmyndighetenes oppfølging av UNESCOs Advisory Misson overfor eierne

På oppdrag fra statsparten, initiert av Bergen kommune, gjennomførte representanter for UNESCO en befarings- og utarbeidet en rapport om Bryggen, Advisory Mission, 19.-21.sept. 2022. Rapporten ligger tilgjengelig på <https://whc.unesco.org/en/list/59/documents/>

I Advisory Mission er det for forslaget om dagløsning fremlagt 9 klare føringer fra UNESCO, for at traséen overhodet kan være aktuell – nettopp for å sikre at Bryggens fremragende universelle verdier (OUV) ikke står i fare for å bli redusert som en følge av tiltaket. I forhold til fremlagte reguleringsplan og hvilke kravpunkter som er gjort gjeldende, finner Stiftelsen Bryggen grunn til å minne om premissene som UNESCO stiller opp:

UNESCO krav ved dagløsning	Ja	Noe	Nei	Merknad
Utvidede undersøkelser av kai- og frontområdet		X		Noen ekstra boreprøver i regi av Norconsult. Ikke fullstendig rapportert. Geotekniske rapporter i regi av Stiftelsen oversendt RA og Bergen kommune er <u>ikke</u> blitt trukket inn.
Utvidede vibrasjonsundersøkelser	X			Ny vib-rapport foreligger 24.3-23. Bryggens eiere er ikke blitt involvert.
Utvidede vibrasjonsreducerende tiltak må på plass			X	Ingen nye særskilte tiltak er presentert. Bryggens eiere er ikke blitt involvert.
Særskilte tiltak inn mot Finnegården, støy, vibrasjoner			X	Ingen nye særskilte tiltak er presentert. Hanseatisk museum ¹ er ikke involvert.
Istandsetting Bryggens bygninger skal være gjennomført			X	<i>"A national programme to speed up and complete the full structural restoration of the buildings at Bryggen needs to be initiated and funded to ensure that the buildings are structurally resilient before the Bybanen commences construction and operations"</i> . Ingen involvering og ingen møter med eierne om saken er avholdt i regulerings-plan-Arbeidet. Hvem skal finansiere et slikt omfattende tiltak? Vi legger til grunn at tiltakshaver må bekoste et utvidet istandsettings-program, men intet er opplyst Bryggens eiere!
Ansvarsprotokoll og overvåking		X		..are linked to any negative monitoring indicators needs to be established and submitted to the World Heritage Centre for approval.. " Ingen direkte involvering mot Bryggens eiere er foretatt. Hva vil tiltaket koste, hvem skal finansiere tiltaket?
Program for utvidede grunn- og grunnvannsundersøkelser skal foreligge		X		RA har oversendt et forslag til UNESCO, men eierne er ikke tatt med på råd, tiltakene har ingen forankring. Spørsmål om saken er oversendt RA fra SB. Hva vil tiltakene koste? Vi legger til grunn at tiltakshaver må bekoste overvåking, men kjenner ikke utfallet.
Arkeologiske undersøkelser skal følges opp		X		NIKU er koblet på i et overvåkningsprogram. Omfang og premisser er ikke avklart med UNESCO. Hva vil omfattende arkeologiske undersøkelser koste av tid og ressurser? Hvem skal finansiere tiltakene? Hvordan påvirkes bygninger og grunn? Eierne er ikke blitt involvert.
Forlenget Fløyfjellstunnel skal være utført før man starter tiltak på Bryggen			X	Tiltakshaver forsøker å omgå kravet

Det er Riksantikvaren og KMD som har hovedansvar for å sikre at anbefalingene, råd og krav fra UNESCO etterleves, men det er tiltakshaver som må sikre at tiltakenes konsekvenser og risiker dekkes i sin fulle bredde, at svar og opplysninger innhentes og at kommunikasjonen ovenfor eierne holder en forventet standard. Vi etterlyser ansvar og plikter tiltakshaver har for å følge opp Advisory Mission, og vi konstaterer at det etterlates en lang rekke uavklarte premisser og spørsmål. Videre konstaterer vi at 1.linjes forvalter og eiere ikke er brakt inn i drøftelsene for hvordan spørsmål og tiltak skal løses. Dette er forhold vi som største eier av verdenskulturminnet ikke kan akseptere, og som vi også finner å måtte varsle UNESCO om i fall fremlagte reguleringsplanutkast skulle få tilslutning.

¹ Pers.medd. Det Hanseatiske Museums direktør, Elisabeth Bjørsvik

2) Om ikke å hensynta innspill - og å hevde det motsatte

I revidert reguleringsplanutkast s. 45 (datert 31.3-23) hitsettes:

Medvirkning og dialog med Stiftelsen Bryggen, Bryggens Venner og museene er oppsummert underveis og diskutert i ulike fora. Deres innspill har bidratt til løsningene i planforslaget. Det er lagt ned et stort arbeid med å utforme detaljer i planforslaget i tråd med nevnte innspill, inkludert avbøtende tiltak og føringer for prosjekterings- og byggefasen. Innspill fra Stiftelsen Bryggen, Hanseatisk museum, samt ulike aktører som benytter verdensarvområdet til sin formidling, er tatt spesielt hensyn til i planforslaget..»

Stiftelsen Bryggen stiller seg helt uforstående til fremstillingen og vi reagerer på den beskrivelse som er gitt om dialog. Vi finner derfor å måtte be om svar på følgende:

- a) I hvilke spørsmål har det vært «medvirkning og dialog» med Stiftelsen Bryggen, når og hvor²?
- b) Hvilke av våre innspill har «bidratt til løsningene i planforslaget»? Hvilke problem ble konkret løst? Hvilke «detaljer i planforslaget» stammer fra Stiftelsen Bryggen? Her ber vi om konkretisering og sidehenvisning.
- c) Hvilke innspill fra Stiftelsen Bryggen er det som er «tatt spesielt hensyn til i planforslaget»? Her ber vi om konkretisering og sidehenvisning.

3) Bergen kommune og manglende svar; frontarealene, eiendomsforhold og servitutter

Den 19.mars 2020 sendte Stiftelsen Bryggen henvendelse i form av et brev til Byrådsavdelingen ved daværende byråd Bakke og bad om en klargjøring av eiendomsspørsmål og hvilke servitutter som er gjeldende for front- og kai-arealet i forhold til Bryggegårdene og Bryggens eiere. Stiftelsen hadde da på forhånd hatt en epostveksling fra oktober 2019 med kommunens eiendomsseksjon, der spørsmål om eiendomsforhold og servitutter ble tatt opp. Mer enn 3 år etter at vi sendte inn brevet har vi fortsatt ikke mottatt noe svar på vår henvendelse, selv etter purringer. Bryggens gårdeiere har i mange hundre år besittet både nedskrevne og hevdvunne retter som har sikret disse uinnskrenket tilkomst fra Bryggegårdene og fram til sine plattinger og til kaikant. Denne tilgangen til Vågen har vært konstituerende for det alt vesentlige av handelsvirksomhet på Bryggen. At det nå planlegges tiltak som innebærer hel eller delvis rådighetsinnskrenkning og bruksendring, uten at disse grunnleggende spørsmål for et verdenskulturminne er opplyst eller behandlet i sin fulle bredde, finner vi ikke akseptabelt. Vi vil fortløpende vurdere rettslige skritt for å få disse spørsmålene klarlagt.

4) Medvirkning, involvering og medbestemmelse

Dette er grunnleggende demokratiske prinsipper som både verdensarvkonvensjonen, med dens «Operational Guidelines» samt vårt norske lovverk knyttet til bl.a. Plan og bygningsloven, Lov om kulturminner og Forvaltningsloven skal bidra til å sikre.

² Vi gjør oppmerksom på manglende overensstemmelse mellom logg, referat fra møter og det som er sitert ovenfor: jfr.. <https://miljoloftet.no/globalassets/bybanen-til-asane/planforslag-2023/ds1/i.5-moteoversikt-ds1-2018-2023-datert-31.03.2023.pdf>

Verdensarvforvaltningen skal, i henhold til Riksantikvarens føringer, være eksempel på beste praksis. Stiftelsen Bryggen finner derfor grunn til å henvise til 'Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention' (OG) der medvirkning og samarbeid med eiere og lokale aktører er knesatt. <https://whc.unesco.org/en/guidelines/> : OG anbefaler at samarbeidet skjer i form av partnerskap basert på åpenhet og etterrettelig beslutningstaking. For at et slikt partnerskap skal være reelt, må statsparten dele beslutningsgrunnlag med eiere og lokale aktører, og delingen må skje i forkant av at beslutninger fattes slik at partnerskapet er reelt. Vi viser til kapittel 39, 40 i OG.

I henhold til kapittel 117 hitsettes:

“States Parties are responsible for implementing effective management activities for a World Heritage property. States Parties should do so in close collaboration with property managers, the agency with management authority and other partners, local communities and indigenous peoples, rights-holders and stakeholders in property management, by developing, when appropriate, equitable governance arrangements, collaborative management systems and redress mechanisms.”

Stiftelsen Bryggen finner bl.a. grunn til å opplyse til Byråden om at Riksantikvaren gjennom sin tilbaketrekking av innsigelser og herigjennom en partiell, betinget aksept av reguleringsforslagets dagløsning ikke har kommunisert eller drøftet dette med Stiftelsen Bryggen eller andre eiere.

Og vi finner det særlig alvorlig at ikke engang spørsmål rundt «built fabric» og «baseline» knyttet til den rådende tilstanden for Bryggens bygninger er tatt opp med oss som eiere.

Vi kan heller ikke se at Riksantikvaren og tiltakshaver har berørt disse spørsmålene i oversendte notater for en overvåkningsprotokoll til UNESCO.

At Stiftelsen Bryggen fortsatt finner å måtte opplyse tiltakshaver om vårt eierskap og ansvar som 1.linjes forvalter av verdenskulturminnet, og at tiltakshaver har unnlatt å føre dialog om en lang rekke spørsmål direkte med eierne av verdenskulturminnet, på tvers av norsk lovgivning og UNESCO sine krav - bør gi grunn til ettertanke. Fremgangsmåten er, etter vår oppfatning, et klart brudd med Operational Guidelines. Vi må derfor be om at brudd på opplysningspliktene ovenfor eiere, mangelfull involvering og den lange rekke med manglende avklaringer i saken gjøres allment kjent og opplyses Bergen bystyre sine representanter før saken behandles.

Med vennlig hilsen

Bernt-Håvard Øyen/s/
Direktør, Stiftelsen Bryggen

Kopi oversendes: Riksantikvaren, Vestland fylke, Bryggen Private Gårdeierforening, Hanseatisk museum